

Art. 151 Gemeentewet in verband met het Strafwetboek

<https://hdl.handle.net/1874/238621>

nr 14 Nov 1889

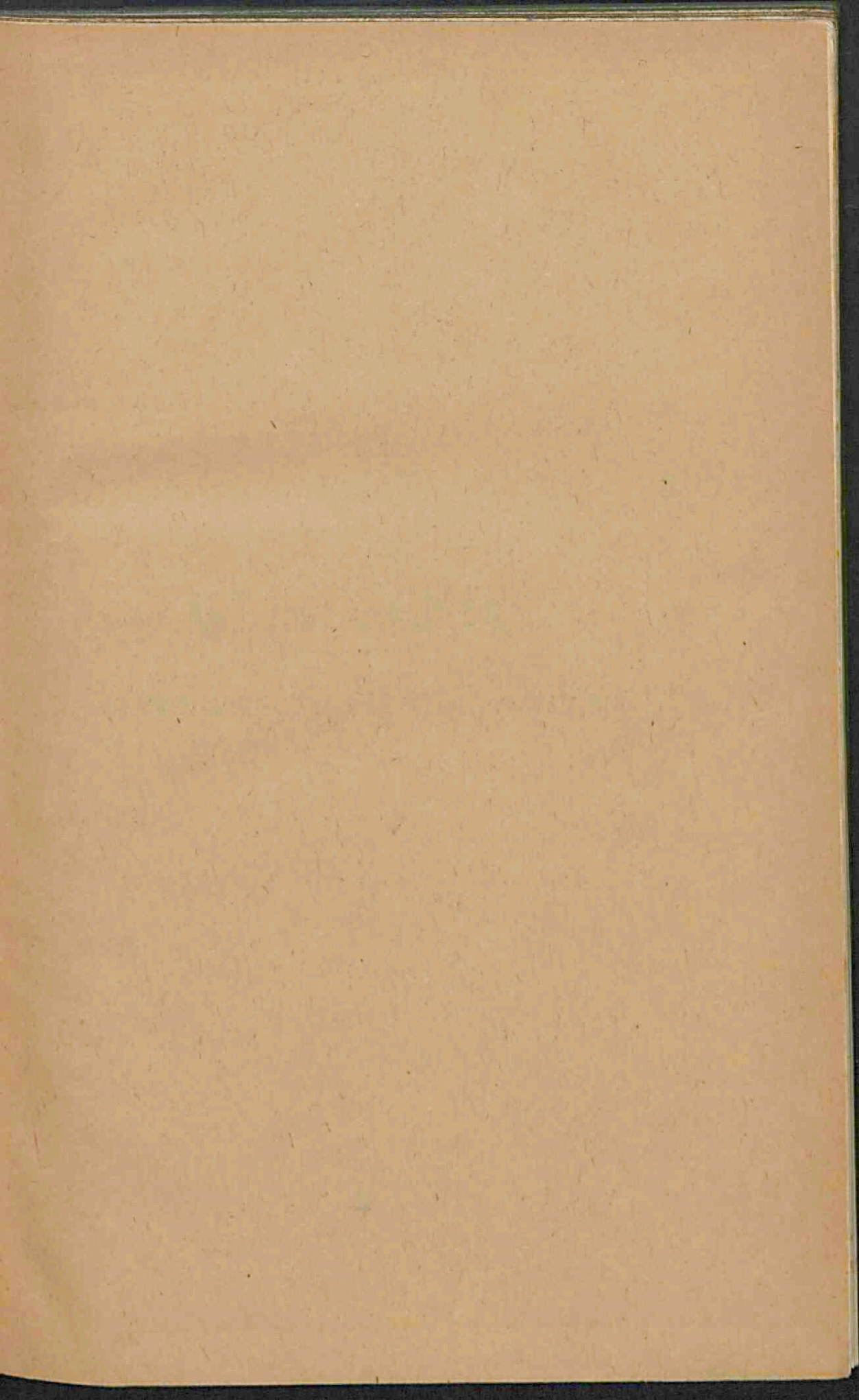
A. qu 192

1889

Art. 151 Gemeentewet,
in verband met het
Strafwetboek.

W. INGEN HOUZ

A. qu.
192

ART. 151 GEMEENTEWET

IN VERBAND MET HET STRAFWETBOEK.

Stoomdruk van J. VAN BOEKHOVEN. — Utrecht.

ART. 151 GEMEENTEWET

IN VERBAND MET HET STRAFWETBOEK.

ACADEMISCH PROEFSCHRIFT

TER VERKRIJGING VAN DEN GRAAD VAN

Doctor in de Rechtswetenschap,

AAN DE RIJKS-UNIVERSITEIT TE UTRECHT

NA BEKOMEN MACHTING VAN DEN RECTOR MAGNIFICUS

Dr. J. A. C. OUDEMANS,

Hoogleeraar in de Faculteit van Wis- en Natuurkunde

EN

MET TOESTEMMING VAN DEN ACADEMISCHEN SENAAT,

TEGEN DE BEDENKINGEN DER FACULTEIT TE VERDEDIGEN

OP

Donderdag den 14^{den} November 1889, des namiddags ten 3½ ure,

DOOR

WILLEM INGEN HOUSZ,

geboren te Breda.

UTRECHT. — LENTZ & DE HAAN. — 1889.

ART. 13. CEMENTATION

OF THE ART OF CEMENTATION

AND THE ART OF CEMENTATION

OF THE ART OF CEMENTATION

OF THE ART OF CEMENTATION

OF THE ART OF CEMENTATION

OF THE ART OF CEMENTATION

OF THE ART OF CEMENTATION

OF THE ART OF CEMENTATION

OF THE ART OF CEMENTATION

OF THE ART OF CEMENTATION

OF THE ART OF CEMENTATION

OF THE ART OF CEMENTATION

OF THE ART OF CEMENTATION

OF THE ART OF CEMENTATION

OF THE ART OF CEMENTATION

OF THE ART OF CEMENTATION

AAN MIJNE OUDERS.

Ter vervulling van een aangenamen plicht breng ik hier mijnen besten dank aan H.H. Hooggeleerden der Rechtsgeleerde Faculteit voor de lessen, die ik van hen heb mogen genieten.

Voor al aan U Hooggeleerden Heer POLS een bijzonder woord van dank voor de groote hulp en bereidvaardigheid die Gij mij bij het samenstellen van dit proefschrift hebt betoond.

Aan mijne vrienden en kennissen een hartelijk „tot weêrziens.”

In titel II van de tweede afdeeling der Gemeentewet, handelende over de regeling en het bestuur van de huishouding der gemeente, lezen wij in art. 135 dat aan den raad behoort „het maken van de verordeningen die in het belang der openbare orde, zedelijkheid en gezondheid worden vereischt en van andere, betreffende de huishouding der gemeente.” Deze wetgevende bevoegdheid wordt beperkt door art. 150 Gemeentewet, volgens hetwelk de plaatselijke verordeningen niet mogen treden in hetgeen van algemeen rijks- of provinciaal belang is. In hoeverre dit laatste het geval is, kan in het algemeen en in de eerste plaats hieruit opgemaakt worden of het onderwerp door een hooger wetgever is geregeld; is dit het ge-

val, dan mag het niet meer geregeld worden door den gemeente-wetgever. Art. 150 al. 2 der Gemeentewet voorziet in het geval van twijfel in deze; dan namelijk zal de gemeente-verordening blijven bestaan totdat zij door den Koning is geschorst of vernietigd.

Art. 151 Gemeentewet voorziet in het geval dat eerst door den gemeente-wetgever en later door den hooger en wetgever in hetzelfde onderwerp wordt voorzien. Ook in dat geval moet de lagere wetgever voor den hooger en wijken en houdt de gemeente-verordening van rechtswege op te bestaan. Paragraaf 2 van dit tweede hoofdstuk, zooals het is gewijzigd door de Wet van 15 April 1886 tot invoering van het nieuwe Strafwetboek, regelt de straffen die door de Gemeente tegen de overtreding harer verordening kunnen bedreigd worden.

Ik wensch mij in dit proefschrift te beperken tot bespreking van art. 151, in zooverre dit artikel betrekking heeft op strafverordeningen en wel in verband met een paar bepalingen

van het Strafwetboek, waarin onderwerpen zijn behandeld, waaromtrent ook bij gemeente-verordeningen soms bepalingen zijn gemaakt.

Het artikel luidt: „De bepalingen van plaatselijke verordeningen in wier onderwerp door eene wet, een algemeen maatregel van inwendig bestuur of eene provinciale verordening wordt voorzien, houden van rechtswege op te gelden.” De vragen die omtrent dit artikel dikwijls en vooral ook in den laatsten tijd in verband met de invoering van het nieuwe strafwetboek zijn gerezen, looplen voornamelijk over het woord „onderwerp.”

Zooals de Minister MODDERMAN het bij de beraadslagingen in de Tweede Kamer uitdrukte, ligt de kern der gansche vraag, in zooverre wij die in dit proefschrift willen nagaan, in het woord „onderwerp.”

Dat dit woord in ruimeren en engeren zin kan worden opgevat, ligt voor de hand. Om ons tot het strafrecht te bepalen, kunnen wij zeggen dat het onderwerp van het Strafwetboek is strafrecht.

Het Strafwetboek is verdeeld in boeken; het tweede boek handelt over misdrijven en zoo is het onderwerp van ieder artikel misdrijf; de boeken zijn verdeeld in titels; de eerste titel van het tweede boek handelt over „misdrijven tegen de veiligheid van den Staat” en zoo heeft ieder artikel van dezen titel tot onderwerp de veiligheid van den Staat; ieder artikel van dezen titel echter behandelt weer een bijzonder geval en zoo is het onderwerp van dat artikel alleen dat geval. Zoo hebben wij dus het woord onderwerp in vier verschillende beteekenissen leeren kennen, en heeft dus b.v. art. 92 tot onderwerp: 1°. het strafrecht, 2°. misdrijven, 3°. misdrijven tegen de veiligheid van den Staat, 4°. de aanslag ondernomen met het oogmerk om den Koning enz. van het leven of de vrijheid te berooven.

Nemen wij nu een artikel van de overtredingen, b. v. art. 424, dan kunnen wij daar natuurlijk dezelfde redeneering volgen en zelfs nog een vijfde beteekenis van het woord onderwerp

vinden, namelijk de wet behandelt daar een bepaald geval van baldadigheid en naast de drie bovengenoemde beteekenissen krijgen wij dus er nog twee, namelijk baldadigheid in het algemeen en het bepaalde, in art. 424 behandelde, geval.

In welke beteekenis nu heeft art. 151 der Gemeentewet het woord onderwerp bedoeld? In de drie eerstgenoemde beteekenissen zeker niet. Nemen wij b.v. de derde, zoodat het opschrift van een titel van het nieuwe Strafwetboek als onderwerp moet beschouwd worden van al de in dien titel behandelde artikelen, dan is het onderwerp in art. 430 en volgende behandeld: de openbare orde. In de openbare orde zou mitsdien voorzien zijn door den algemeenen wetgever, de gemeente-wetgever zou daarin niet meer mogen treden, en alles wat hij daaromtrent bepaald heeft, zou moeten vervallen. Maar dan zou een groot gedeelte van art. 135 Gemeentewet geheel illusoir zijn gemaakt, en dit kan natuurlijk de bedoeling niet

zijn; deze beteekenis vervalt dus en a fortiori de beteekenis 1 en 2.

Wij hebben dus de keus tusschen de twee laatste beteekenissen, die wij zagen bij art. 424 en de vraag die wij te beantwoorden hebben is dus: Is het onderwerp van dat artikel baldadigheid of een speciaal geval van baldadigheid, dat wij daar geregeld vinden en in verband met art. 151 Gemeentewet is de vraag: *Vervalt elke gemeente-verordening die baldadigheid regelde vóór 1 September 1886 of alleen die welke de baldadigheid regelde van art. 424?* De meeningen der schrijvers, alsmede de opvatting van de jurisprudentie, loopen daarover uiteen. Ik wensch deze verschillende meeningen eerst na te gaan, om daarna met een enkel woord de meest wenschelijke opvatting te bespreken.

Gaarne zou ik voor de beteekenis van het woord „onderwerp” putten uit de geschiedenis van art. 151. Deze geeft echter slechts weinig licht.

In de Memorie van Toelichting werd als de strekking van het artikel aangegeven: botsing tusschen de plaatselijke verordeningen en de algemeene wetten of provinciale reglementen behoort te worden voorkomen.

In het verslag der Commissie van Rapporteurs komt deze vraag voor: Welke is de zin, aan het woord „bepalingen” te hechten? Wanneer bepalingen van plaatselijke verordeningen of *beschikkingen van rechtswege ophouden te gelden*, zijn daardoor de verordeningen of beschikkingen in haar geheel buiten werking gesteld, zoodat geene harer bepalingen meer geldt, of worden *alleen die bepalingen, in wier onderwerp door eene wet, een algemeenen maatregel van inwendig bestuur of eene provinciale verordening is voorzien*, uit het geheel uitgelicht, en kan hetgeen van de verordening overblijft nog van kracht zijn?

De Memorie van Beantwoording gaf hierop ten antwoord: bepalingen zijn de bijzondere voorschriften in de verordeningen vervat.

Artt. 151—160 werden in de kamers zonder beraadslaging aangenomen.

Wat blijkt hieruit nu?

Mijns inziens alleen dit, dat het woordje „wier” in art. 151, terugslaat op „bepalingen” en niet op „verordeningen”, dat men dus aannam, dat een gedeelte eener verordening kon vervallen, omdat in het onderwerp daarvan door eene wet van hooger rang werd voorzien, terwijl een ander gedeelte bleef bestaan, omdat in het onderwerp daarvan niet werd voorzien¹⁾, dat eene verordening dus verschillende onderwerpen kon regelen. Hieruit valt dus een argument *te putten voor* eene beperkte opvatting van het woord „onderwerp”; hoever men die beperking moet uitstrekken, blijkt echter niet.

De vraag, die zich hieromtrent steeds heeft voorgedaan en door de invoering van het nieuwe

¹⁾ Mr. J. OPPENHEIM. Handboek voor de beoefening van het Nederlandsch Gemeenterecht III, bl. 194. Volgens art. 149 van het ontwerp der wet zou de plaatselijke verordening in haar geheel krachteloos worden.

Wetboek van Strafrecht nog meer op den voorgrond is getreden, is deze: beteekent „onderwerp” den inhoud in den zin van het bepaald omschreven feit, dat in de bepaling der verordening is strafbaar gesteld en vervalt dus die bepaling alleen dan, wanneer juist tegen hetzelfde feit, hetzij door eene algemeene, hetzij door eene meer speciale regeling van eene macht van hooger rang is voorzien, of beteekent „onderwerp” eene reeks van feiten, die tot eene bepaalde soort en onder eene bepaalde benaming zijn te brengen en vervalt dus de bepaling der verordening, zoodra eene macht van hooger rang zich die soort van feiten, hetzij door eene algemeene regeling hetzij door eene meer speciale heeft aangetrokken, zoodat zij ook vervalt door de strafbaarstelling van een geheel ander feit, indien dit feit slechts tot dezelfde soort behoort?

De constante jurisprudentie van den H. R. is voor de laatste opvatting; zij heeft dus eene ruimere opvatting van het woord „onderwerp.”

Het gevolg van die jurisprudentie is, dat ver-

schillende bepalingen van gemeente en provinciale verordeningen¹⁾ hare kracht verliezen, zonder dat er op eenige andere wijze in voorzien is, want de wet van hooger rang behandelt misschien wel een gelijksoortig, maar niet hetzelfde feit. De gemeentelijke en provinciale besturen zullen dus weldoen met zoo spoedig mogelijk hunne verordeningen weer aan te vullen; is er in het soort feiten volledig voorzien, dan mag dat niet volgens art. 150 Gemeentewet en behoeft dit ook niet; eveneens als er niet volledig, maar speciaal in hetzelfde feit is voorzien; is er echter speciaal, maar in een ander feit van dezelfde soort voorzien, dan zullen zij, wanneer zij eene strafbaarstelling van de geheele soort wenschelijk achten, deze moeten strafbaar stellen, behalve de reeds in de wet van hooger rang genoemde feiten; achten zij alleen de straf-

¹⁾ Art. 142 Provinciale wet bepaalt met ongeveer dezelfde woorden van provinciale verordeningen hetzelfde als art. 151 voor gemeente-verordeningen.

baarstelling van enkele feiten dier soort wensche-
lijk, dan herhalen zij slechts hunne vroegere
verordening, die dus in dit geval vervalt, om
spoedig weêr in denzelfden vorm te herleven.
Dat dit laatste n.l. mogelijk is en dus waar de
wet een feit van eene bepaalde soort heeft straf-
baar gesteld, de Gemeente de andere mag straf-
baar stellen, dit neemt ook de H. R. tegen-
woordig aan en geeft dus aan art. 151 Gemeente-
wet deze beteekenis, dat het alleen op veror-
deningen slaat, gemaakt voor de in werking
treding der hoogere wet.

Op gemeente-verordeningen, gemaakt daarna,
is art. 150 toepasselijk; deze zijn alleen ongel-
dig, wanneer zij treden in hetgeen van rijks-
of provinciaal belang is, hetgeen in de eerste
plaats daaruit blijkt of het door den rijks- of
provincialen wetgever is geregeld ¹⁾. Wij heb-

¹⁾ Dat het alleen daaruit kan blijken, zooals in eene
missive van den Minister van Binnenlandsche Zaken 15 April
1858 werd aangenomen, is mijns inziens, onjuist en in
strijd met art. 150.

ben daar niet het woord „onderwerp” en moeten dus aannemen, dat hier door den wetgever als van rijks- of provinciaal belang beschouwd zijn alleen de bepaald genoemde feiten, de regeling van deze zelfde feiten door een lagere wetgever wordt door den rechter als niet bestaande beschouwd. Bestaat er twijfel, meent de rechter dat, niettegenstaande het feit niet door een hooger wetgever is geregeld, toch de gemeente wetgever op het terrein van den rijks-wetgever is getreden, dan heeft niet de rechter daarover te beslissen, maar de Koning. Dit laatste toch is, zooals Prof. Buys ¹⁾ heeft aangetoond, in strijd met het gevoelen van andere schrijvers over staatsrecht als Mr. G. DE VRIES en Mr. W. C. D. OLIVIER, niet zoozeer eene kwestie van wetsuitlegging, als wel van doelmatigheid, zich grondende op de steeds gevolgde praktijk, die wel als een uitvloeisel der nood-

¹⁾ De Grondwet II, blz. 191.

zakelijkheid mag beschouwd worden. En op art. 150 al. 2 Gemeentewet, komt de geleerde schrijver tot deze conclusie: tenzij wet of Grondwet uitdrukkelijk anders bepale, komt het recht om de economische belangen der burgers te behartigen toe aan dat gezag, hetwelk op een gegeven oogenblik tot het vervullen van die taak de meeste geschiktheid mocht bezitten, en verwerpt hij de meening, volgens welke het terrein der wetgevende machten met vaststaande grenzen kan afgebakend worden.

De uitlegging, dat art. 151 alleen slaat op wetten, posterieur aan de gemeente-verordening is, niet altijd door den H. R. gehuldigd. In het arrest van 15 Mei 1855 Wb. n°. 1645 verklaart hij dit artikel ook toepasselijk als de wet voorafgaat. Het arrest van 26 Juni 1861 Wb. n°. 2288 verraadt echter twijfel aan de juistheid dier interpretatie, terwijl in de arresten van 11 Februari 1862, Wb. n°. 2356 en 3 Febr. 1863 Wb. n°. 2454 e. a. de H. R. op dit gevoelen terugkomt.

Mr. PH. W. VAN HEUSDE ¹⁾ schijnt het met deze uitlegging echter ook niet geheel eens te zijn, waar hij zegt: Wanneer de wet zegt, dat plaatselijke verordeningen, in wier onderwerp door algemeene verordening wordt voorzien, van rechtswege ophouden te gelden, dan ligt hierin ook het verbod om bij plaatselijke verordening te regelen, wat reeds bij algemeene verordening voorzien is.

Wanneer hij dan echter buiten het artikel om onderscheid gaat maken tusschen onderwerpen, die den gemeente-wetgever uitdrukkelijk zijn opgedragen en die, waarbij dit niet het geval is en bij de eerste aanvulling door gemeenteverordeningen toelaat, dan komt hij voor ons onderwerp tot dezelfde conclusie, want art. 135 bevat die opdracht. Prof. Buys ²⁾ is het ook met de laatste jurisprudentie van den H. R. eens.

¹⁾ De autonomie der Gemeente in Nederland. Academisch proefschrift. Utrecht 2 Decemb. 1871.

²⁾ Grondwet II blz. 193.

Volgens mijne bescheiden meening is het ook de eenige uitlegging, die met de woorden van art. 151 in overeenstemming is.¹⁾

Daardoor is de opvatting van het woord „onderwerp” van niet zóóveel belang, als ze bij eene andere uitlegging zou zijn.

Zooals wij zagen geeft de geschiedenis van het artikel weinig opheldering omtrent die beteekenis; de schrijvers hebben de vraag weinig of niet besproken, zoodat het zelfs moeilijk is na te gaan, welke hunne meening is.

Bij Prof. Buys meen ik aan eene ruimere opvatting te moeten denken; wanneer hij toch zegt: ²⁾ Rijk, Provincie en Gemeente zijn gelijk-

¹⁾ Een anonyme schrijver in het Wb. n°. 5414 denkt nog aan de oude jurisprudentie en maakt zich bezorgd over de onveiligheid, die in zijne gemeente daardoor zou *heerschen*. Mr. CLEVERINGA stelde hem echter in het volgende nummer daaromtrent reeds gerust. Ook Mr. STEM-BERG, Kantonrechter te Brielle, in 't zelfde weekblad, stelt zich op dat oude standpunt.

²⁾ Blz. 193. Mr. OPPENHEIM vraagt op bl. 193: Hoe eng is de band, door art. 150 den gemeentebesturen aan-

tijdig bevoegd hetzelfde onderwerp te regelen, zoo het maar niet dezelfde feiten zijn, omvat onderwerp eene reeks van gelijksoortige feiten; daar hij dit echter niet bepaald met het oog op art. 151 zegt, is hieruit ook geene onbetwistbare conclusie te trekken. In de jurisprudentie gaf men steeds aan het woord de eene of de andere beteekenis, zonder voor zijn gevoelen argumenten aantehalen. Men zou zich kunnen beroepen voor eene beperkte opvatting op het woord „bepalingen.”

Zooals ik vroeger zeide blijkt uit hetgeen in de Memorie van Beantwoording werd gezegd

gelegd? Behouden deze een vrij terrein ook ten aanzien van de zaken, die reeds door wet of provinciaal reglement zijn voorzien? Hij acht een absoluut antwoord op die vraag niet mogelijk; alles komt aan op de bedoeling of de hoogere wetgever nl. 't onderwerp in zijn ganschen omvang heeft willen regelen of niet. M. i. verhinderen de woorden van art. 150 eene latere aanvullende regeling door den gemeente-wetgever volstrekt niet en zoo niet uitdrukkelijk van den wil des hooger wetgevers blijkt, zal men dit recht niet moe ontzeggen.

echter volstrekt niet hoever die beperking gaat. Mocht men aannemen, dat iedere gemeenteverordening slechts tegen één soort feiten voorzag, dan moest men als onderwerp der afzonderlijke bepalingen wel de afzonderlijke feiten beschouwen. Dit is echter niet het geval; ziet men b.v. de verordening der gemeente Utrecht op de straatpolitie in ¹⁾, dan ziet men, hoevele verschillende soorten van overtredingen in ééne verordening kunnen zijn vereenigd. Het blijft dus onzeker of onderwerp is het enkele feit of de groep van feiten in verschillende bepalingen, die samen eene soort vormen.

Bij de beraadslagingen over het Wetboek van Strafrecht in de Tweede Kamer liet zich bij art. 427 de Minister MODDERMAN over de beteekenis van het woord uit. ²⁾ „Ik voor mij vat het op in den meest engen zin” zeide de geleerde crimi-

¹⁾ Vastgesteld 11 Novemb. 1886, afgekondig 23 Novemb. 1886.

²⁾ Mr. H. J. SMIDT. Geschiedenis van het Wetboek van Strafrecht, III blz. 187 en 188.

nalist. Ik vrees echter, dat wij aan deze woorden niet te veel gewicht mogen hechten. Zij toch waren uitgelokt door eene opmerking van den Heer VENING MEINESZ, die o. a. zeide: „De Gemeentewet zegt, dat het plaatselijk bestuur geene verordeningen kan maken omtrent onderwerpen, die reeds door het Rijk of door provinciale verordening zijn geregeld. Nu wensch ik te vragen of het de bedoeling is, dat door de regeling in dit artikel al de hier genoemde onderwerpen zullen vallen buiten het gebied van plaatselijke strafverordeningen?” Deze spreker dacht dus aan art. 150, waar het woord „onderwerp” echter niet voorkomt, terwijl de Minister waarschijnlijk door dat woord werd herinnerd aan art. 151 en de mogelijkheid eener aanvullende regeling niet willende uitsluiten of, misschien aan de vroegere jurisprudentie van den H. R. denkende, tot deze uiting kwam.¹⁾

¹⁾ Het beroep van den advocaat-generaal Mr. PATIJN in conclusie H. R. 30 Sept. 1889, op deze woorden van

Wij vinden dus nergens eenige aanwijzing voor de beteekenis van het onderhavige woord; mijns inziens laat het evengoed de meest beperkte als eene ruimere toe, maar argumenten voor deze of gene zijn er niet.¹⁾ Met het oog op de gevestigde jurisprudentie van den H. R. acht ik het daarom van het meeste belang deze na te gaan, misschien dat bij de bespreking van deze, praktische bezwaren of voordeelen van de eene of de andere opvatting blijken te bestaan.

Verschillende gevallen nu hebben zich voorgedaan; soms was het de vraag: is de gemeenteverordening vervallen door de latere rijkswet; een ander maal: is zij vervallen door eene latere provinciale verordening; ook heeft zich meer-

den Minister acht ik daarom niet ontvankelijk. De woorden van den Minister geven alleen aan, dat hij in de kwestie over art. 150 Gemeentewet het met de laatste jurisprudentie van den H. R. eens is.

¹⁾ Letten wij op art. 142 Provinciale, waar de wetgever waarschijnlijk wel hetzelfde wilde bepalen, dan pleiten de woorden van dat art. tegen de meest beperkte opvatting.

malen de vraag voorgedaan: is de provinciale verordening vervallen door eene latere rijkswet, eene vraag, die natuurlijk met ons onderwerp in het nauwste verband staat. Ik zal nu eerst enkele gevallen van de eerste soort behandelen en wel in verband met het 1 Sept. 1886 in werking getreden Wetboek van Strafrecht; in dat Wetboek toch zijn eenige feiten strafbaar gesteld, wier regeling gedurende de heerschappij van den Code geheel aan den plaatselijken wetgever was overgelaten, zoodat terstond bij de inwerkingtreding gevallen van collisie zich moesten voordoen.

Aan het slot van mijne beschouwingen zal ik ook eenige gevallen van de tweede en derde soort bespreken.

Reeds 2 Mei 1887 had de H. R. te beslissen in eene zaak, die mocht zij materieel van zeer gering belang zijn, voor ons onderwerp van zeer veel gewicht was.¹⁾

¹⁾ Zie Weekblad van het Recht n°. 5411.

De kantonrechter te Waalwijk had 17 Februari 1887 iemand veroordeeld krachtens art. 87 n°. 10 der Algemeene Politie-verordening in die gemeente van 7 Januari 1886 luidende: Het is verboden op, van en naar markten, straten en openbare wegen met sneeuw, sneeuwballen of harde lichamen, van welken aard ook, te werpen.

Het Openbaar Ministerie vroeg cassatie van dit vonnis op grond van schennis van art. 151 Gemeentewet door toepassing der genoemde verordening en niet toepassing van art. 424 St. Wb.

De H. R. achtte, in strijd met de conclusie van den Advocaat-Generaal Mr. GREGORY den eisch tot cassatie gegrond, maar ontsloeg den veroordeelde van alle rechtsvervolging op grond dat ook art. 424 Str. Wb. in dit geval niet toepasselijk was.

Wat is het onderwerp van art. 424 Str. Wb.? Deze vraag viel hier te beslissen.

Het art. luidt: Hij die op of aan den openbaren weg of op eenige voor het publiek toegankelijke plaats, tegen personen of goederen

eenige baldadigheid pleegt, waardoor gevaar of nadeel kan worden teweeggebracht, wordt, als schuldig aan straatschenderij, gestraft met geldboete van ten hoogste vijftien gulden.

Mr. GREGORY antwoordt: Straatschenderij en wat dit is leert ons de wet, n. l. alleen straatschenderij tegen personen en goederen, de wet zelf stelt dit begrip vast en overal waar het feit niet gericht is tegen personen of goederen, is er van baldadigheid, maar niet van straatschenderij, sprake. Het feit in de politieverordening strafbaar gesteld is niet gericht tegen personen of goederen, bevat dus geen straatschenderij, regelt derhalve een ander onderwerp en behoeft niet voor art. 424 te wijken. De H. R. antwoordde met het Openbaar Ministerie van het kantongerecht op de gestelde vraag ook: Straatschenderij, maar wat dit is, moeten het spraakgebruik en de geschiedenis ons leeren en deze beperken zij volstrekt niet tot feiten, gericht tegen personen of goederen, maar laten er ook het in de politieverordening genoemde feit onder-

vallen, zoodat de politieverordening hetzelfde onderwerp regelt als art. 424 Str. Wb. en dus krachtens art. 151 Gemeentewet is vervallen.

Mijns inziens heeft hier de H. R. gelijk; de wet kan vaststellen wat de overtreding van straatschenderij is, niet wat straatschenderij in het algemeen is, dat is eene kwestie van etymologie, niet van wetgeving. Evenzoo stelt de wet vast, wat de misdrijven van oplichting, afdreiging zijn, wat onder deze begrippen zelve is te verstaan staat buiten de wet om vast.¹⁾ De bedoeling van Mr. GREGORY was dan ook waarschijnlijk, dat het onderwerp van art. 424 was, het daar genoemde bepaalde geval van

¹⁾ Eveneens bij bedelarij; niemand toch zal ontkennen, dat hij, die aalmoezen vraagt, al doet hij het niet in het openbaar, bedelt en een bedelaar is; hij maakt zich echter niet schuldig aan de overtreding van bedelarij. Dit neemt echter niet weg, dat sommige strafbare feiten hun begrip aan de wet ontleenen b.v. bankbreuk. Waar dit laatste niet het geval is en in andere wetboeken gevolgen aan zekere misdrijven worden verbonden, spreekt men dan ook altijd van de misdrijven van bv. art. 26 Rechtsv.

straatschenderij ¹⁾, de uitdrukkelijk genoemde feiten volgens de beperkte opvatting van het woord onderwerp; de H. R. zeide daarentegen: alle feiten, die tot het genus straatschenderij behooren, vormen het onderwerp en het doet er niets toe of de wet of de verordening de strafbaarheid heeft afhankelijk gesteld van eene of meer bijkomende omstandigheden.

Wat leert nu de geschiedenis van art. 424 hieromtrent? Wij hebben hier te doen met een geheel nieuw artikel, dat, zooals de Minister MODDERMAN opmerkt, zijn vaderschap voornamelijk ontleent aan de Tweede Kamer van 1847; vroeger was de strafbaarstelling dezer feiten overgelaten aan de plaatselijke besturen, die daarvan natuurlijk ruim, maar aan den anderen kant niet volledig en niet eenvormig gebruik maakten. Men vond het daarom noodig in het algemeen hierin te voorzien en wilde, zooals

¹⁾ Zooals ook de Heer MACKAY bij de beraadslagingen sprak van deze soort van straatschenderij.

herhaaldelijk is opgemerkt baldadigheid hier strafbaar stellen, waar zij was gericht tegen personen of goederen en niet bij eenig artikel hiertegen was voorzien. Het ontwerp der staatscommissie en 't eerste regeeringsontwerp spraken in het algemeen van baldadigheid tegen personen of goederen; het tweede regeeringsontwerp omschreef dit nader als baldadigheid, waardoor gevaar of nadeel kan worden veroorzaakt en qualificeerde dit als straatschenderij.¹⁾

Omtrent de beteekenis van baldadigheid openbaarde zich nu een verschil tusschen de Commissie van Rapporteurs en de regeering, de eerste meende dat baldadigheid alleen den animus, niet het feit aangaf, de laatste, dat men er ook het feit onder kon verstaan. Het is voorzeker te betreuren, dat men hierbij het advies van Prof. DE VRIES niet heeft ingewonnen, daar de uitgang „heid” toch bijna altijd niet op eene eigenschap, niet op eene verrichting duidt. De meening van de

¹⁾ SMIDT III, ad art.

regeering behield de overhand. Eene andere vraag echter die niet gesteld en beantwoord is, is: wijst het begrip van baldadigheid niet reeds van zelf op de zucht tot beschadiging en dus op het gericht zijn tegen personen en goederen, zoodat deze woorden in het artikel geheel overbodig zijn. In de Memorie van Toelichting vinden wij gezegd: onder baldadigheid wordt hier meer bepaald verstaan elke handeling, onbestaanbaar met de algemeene veiligheid van personen of goederen. De Minister achtte echter de woorden „tegen personen of goederen” volstrekt noodig; hij beschouwde dit dus waarschijnlijk niet in het begrip opgesloten of hij wenschte het duidelijkheidshalve. Was het eerste het geval, dan zou het onderwerp van art. 424 ook van zelf beperkt zijn, daar deze beperking dan van zelf ook bij straatschenderij zou behooren. Waarom men deze laatste qualificatie in het artikel heeft opgenomen, blijkt niet; het gebeurde tegelijk met de opname van de woorden „waardoor gevaar of nadeel kan

worden teweeggebracht", die tot beperking moesten dienen, zoodat men met straatschenderij misschien ook deze beperking wilde qualificeeren, ofschoon het begrip van het woord noch deze beperking, noch die van „tegen personen of goederen" toelaat. De beperking in „straatschenderij" gelegen, is alleen dat het op of aan den openbaren weg of op eenige voor het publiek toegankelijke plaats moet geschieden, en in zooverre kan men met den H. R. straatschenderij eene soort van baldadigheid noemen. Wij vinden in het geheele derde boek alleen nog in art. 432 bepaalde qualificaties en men zou met recht kunnen vragen, waarin deze haren grond vinden.¹⁾

Den 17 October 1887 vinden wij twee nieuwe arresten van den H. R. in onze materie. Het

¹⁾ Die van bedelarij vindt men nog niet in het wetboek zooals het 3 Maart 1881 is afgekondigd; zij is er in gekomen naast die van landlooperij door de novelle van 15 Jan. 1886.

eerste ¹⁾ liep over de volgende vraag: de kantonrechter te 's Bosch had 1 Juni 1887 iemand veroordeeld op grond van art. 26 n° 19 der Algemeene Politie-verordening van 's Bosch van 7 Juni 1878, luidende: Het is verboden op de straten of wegen buiten de stad baldadigheid of straatschenderij te plegen door: geschreeuw of buitengewoon geraas te maken. Het Openbaar Ministerie requireerde cassatie, op grond, dat de bepaling der verordening was vervallen door art. 424 Str. Wb. De Advocaat-Generaal Mr. DE SAVORNIN LOHMAN achtte dit middel gegrond en concludeerde tot ontslag van rechtsvervolging, daar het feit niet tegen personen of goederen was gericht. De H. R. oordeelde dat niet art. 424, maar art. 431 Str. Wb. de genoemde bepaling had doen vervallen en sprak ontslag van rechtsvervolging uit, omdat het feit 's avonds om 8½ uur en dus niet des nachts had plaats gevonden.

¹⁾ Wb. n°. 5482.

Hier deed zich nu juist dezelfde vraag voor als in het vorige arrest n. 1. wat is het onderwerp van art. 424 Str. Wb. Mr. DE SAVORNIN LOHMAN, in overeenstemming met het Openbaar Ministerie van het kantongerecht, meende te mogen verwijzen naar het recente arrest van 2 Mei en antwoordde: straatschenderij: de politie-verordening regelde hetzelfde en was dus vervallen. Wat zegt nu echter de H. R: 't onderwerp is straatschenderij, maar wat dit is leert ons behalve het opschrift van den titel, de geschiedenis; hieruit blijkt, dat dit is alleen baldadigheid tegen personen of goederen op den openbaren weg, het is eene gequalificeerde baldadigheid, die zoo ver gaat als de wet uitdrukkelijk aangeeft. ¹⁾

Met bijna dezelfde woorden huldigt nu hier de H. R. omtrent art. 424 dezelfde opvatting als Mr. GREGORY blijkens de conclusie bij het

¹⁾ Op de qualificatie van de lagere verordening behoeft dus volgens den H. R. niet gelet te worden; bij deze komt het alleen op de feiten aan, die strafbaar gesteld zijn.

vorige arrest en wij kunnen bijna niet anders dan aannemen, dat de H. R. van meening is veranderd en ook de bepaling omtrent het enkel werpen met sneeuwballen niet beschouwt als hetzelfde onderwerp behandelende als art. 424 en dus niet daardoor vervallen beschouwt. ¹⁾ De H. R. heeft zich hieromtrent nog niet weer geuit, zoodat wij omtrent zijne meening in deze niet geheel zeker zijn. Want eene andere verklaring van het laatste arrest is nog mogelijk. Zooals ik vroeger n. l. opmerkte, was de bedoeling met art. 424 alle gevallen van baldadigheid strafbaar te stellen, waar in eenig ander artikel daartegen niet was voorzien; de H. R. beriep zich ook hierop en nu had hij kunnen zeggen: art. 431, als regelende de verstoring der rust, valt als speciale bepaling van zelf

¹⁾ Hetzelfde is dan het geval met het verbod van baantje glijden, deurtje schellen, enz. Mijns inziens is deze meening ook de juiste; het opschrift van den titel, het woord „baldadigheid”, de geschiedenis van het artikel pleiten er voor.

buiten de baldadigheid van art. 424 en doet vervallen alle bepalingen omtrent rustverstoring in gemeente-verordeningen voorkomende, maar het onderwerp van art. 424 blijft elke baldadigheid, die niet speciaal is geregeld en doet dus alle bepalingen daaromtrent in gemeente-verordeningen vervallen. Wij zullen echter een nieuw arrest over dit artikel moeten afwachten om de bedoeling van den H. R. te weten.

Een ander artikel, dat in dit arrest ter sprake kwam, was art. 431 Str. Wb. luidende: Met geldboete van ten hoogste vijftien gulden wordt gestraft hij die rumoer of burengerucht verwekt, waardoor de nachtrust kan worden verstoord.

De H. R. verklaarde omtrent dit artikel, dat het onderwerp was: het aanheffen van geschreeuw of het verwekken van ander geraas, waardoor de rust der ingezetenen kan worden verstoord. Daar dit artikel bij het andere arrest van 17 October ook ter sprake kwam, zal ik het daarbij bespreken.

Dit arrest ¹⁾ handelde over het volgende: de kantonrechter te Zierikzee had 4 Juni 1887 iemand van rechtsvervolging ontslagen, wiens handeling strafbaar zou zijn volgens art. 77 eener politie-verordening te Oosterland van 30 September 1879, luidende: Langs de wegen of straten mag niet gezongen, noch getier, geschreeuw of rust-verstorend geraas gemaakt worden, op grond, dat deze bepaling was vervallen door art. 431 Str. Wb. en dit artikel niet toepasselijk was, omdat het feit was geschied 's avonds om 5 uur, zoodat de nachtrust daardoor niet gestoord kon worden. Het Openbaar Ministerie vroeg weer cassatie, bewerende dat art. 431 de genoemde bepaling niet had doen vervallen.

De H. R. achtte echter, weêr in strijd met de conclusie van Mr. GREGORY het middel ongegrond en verwierp het beroep in cassatie. Niet omtrent het onderwerp van art. 431 deed zich hier de vraag voor. Mr. GREGORY wilde

¹⁾ Wb. N°. 5483.

zich hierop hetzelfde standpunt plaatsen als de H. R. en als onderwerp beschouwen de soort feiten, waarin het artikel voorziet, maar hij meende, dat in de bedoelde politie-verordening tegen een ander soort van feiten was voorzien dan in art. 431 Str. Wb. De H. R. nam aan, dat zoowel van art. 77 c. als van art. 431 het onderwerp was: het aanheffen van geschreeuw of het verwekken van ander geraas, waardoor de rust der ingezetenen kan worden gestoord, daar de bijzondere omstandigheid n.l. het verstoren der nachtrust in art. 431 de algemeenheid van het daar geregelde onderwerp niet verhindert. Mr. GREGORY daarentegen, in overeenstemming met den requirant, oordeelde, dat de soort feiten in art. 431 strafbaar gesteld was burengerucht, d. i. rumoer, dat in eene bepaalde buurt wordt gemaakt en waardoor overlast aan de bureu veroorzaakt wordt; terwijl art. 77 in het algemeen regelt de handhaving der rust langs wegen en straten. Wanneer, zegt Mr. GREGORY, in de verordening strafbaar was gesteld het

verwekken van rustverstorend rumoer of burengerucht, m. a. w. hetzelfde wat in art. 431 strafbaar wordt gesteld, maar zonder het criterium van verstoring der nachtrust, dan zou het dictum des kantonrechters, getoetst aan het arrest van den H. R. 2 Mei 1887, juist kunnen worden genoemd; thans evenwel wordt in het vonnis als gelijksoortig beschouwd wat werkelijk in soort verschillend is. De strijd liep hier dus niet zoozeer over de enge of ruime beteekenis van onderwerp als wel over de strekking der beide bepalingen en wel voornamelijk over het woord „burengerucht”, dat door Mr. GREGORY in eene beperktere beteekenis werd opgevat dan door den H. R. Wat leert de geschiedenis van het wetboek daaromtrent?

De oorspronkelijke text van het art. luidde: Met geldboete van ten hoogste tien gulden wordt gestraft nachtelijk rumoer, waardoor de rust kan worden verstoord, of nachtelijk burengerucht.

Onder burengerucht moest men volgens de Memorie van Toelichting verstaan het geval, dat

eene gansche buurt in opschudding werd gebracht; onder nachtelijk rumoer: handelingen binnenshuis, die de rust der naaste buren verstoren.

Het woord „nachtelijk” werd door Prof. DE VRIES ten zeerste afgekeurd als beteekenende niet gedurende den nacht maar aan den nacht gelijk, zooals in „nachtelijke stilte”; daarom vinden wij in het tweede regeeringsontwerp eene andere redactie en wel die van het wetboek. Mr. GREGORY leidt hieruit nu af, dat met burengerucht wordt bedoeld: rumoer, dat in eene bepaalde *buurt* wordt gemaakt en waardoor overlast aan *de buren* veroorzaakt wordt; het is dus het geval, dat iemand in zijn eigen buurt aan zijne eigen buren door rumoer op straat overlast veroorzaakt, dus geheel analoog aan het tweede in art. 431 bedoelde geval, dat men door rumoer binnenshuis zijne buren hindert; het eerste is buitenshuis, 't andere binnenshuis, dit is het eenige verschil volgens Mr. GREGORY. Heeft burengerucht nu werkelijk die beperkte

beteekenis? Ik geloof met den H. R. van niet. De Code Pénal handelde over burengerucht (Holl. text) in art. 479 n°. 8 en daar vinden wij in den Franschen text: bruits (ou tapages injurieux ou nocturnes), troublant la tranquillité des habitants. Hier is dus volstrekt geen sprake van eene bepaalde buurt of zijn eigen buren, het is alleen de vraag of men de rust der inwoners stoort, hetwelk in art. 431 is gewijzigd, zoodat de mogelijkheid van stoornis reeds voldoende is voor de strafbaarheid.

Volgens de Memorie van Toelichting is het dan ook alleen noodig, dat men eene gansche buurt in opschudding brengt in tegenstelling van het rumoer binnenshuis, waarvoor men uit den aard der zaak alleen de menschen, die op dat oogenblik de naaste buren zijn, zal hinderen. Deze beperking ligt echter in burengerucht, dat men daardoor de huiselijke rust der burgers, niet het rustig verkeer op straat hindert; door de beperking tot nachtelijke rust komt dit nog meer uit; men mag toch

wel aannemen, dat de wetgever aan de nachtrust van hen, die deze op of aan den openbaren weg genieten, niet gedacht heeft, evenmin als de rechter nachtrust zal mogen beoordeelen naar de exceptioneele gevallen van hen, die deze zeer vroeg of zeer laat deelachtig worden.

Het onderwerp van art. 77 der verordening is nu wel geen ander.

De requirant beweerde: men heeft hier met handhaving der rust langs wegen en straten te doen. Mijns inziens is dit onjuist; verboden wordt het zingen, schreeuwen, het getier of rustverstorend geraas langs de wegen of straten; maar is dit alleen om de rust op straat te handhaven, de woorden laten volstrekt die beperking niet toe en ik geloof veelmeer, dat men juist de rust binnenshuis op het oog heeft, daar deze veeleer door getier en geraas wordt gestoord dan de rust op straat. Ik meen dan ook te moeten besluiten, dat in het onderwerp der politie-verordening door art. 431 gedeeltelijk is voorzien en art. 151 Gemeentewet toepasselijk is,

daar dit artikel het vervallen niet afhankelijk stelt van eene geheele of gedeeltelijke voorziening. Had de politie-verordening alleen het geschreeuw overdag strafbaar gesteld, dan zou de enge of ruime opvatting van het woord „onderwerp” verschil hebben gemaakt.

Mr. GREGORY deed in zijne conclusie de vraag of art. 47 derzelfde verordening, luidende: het is verboden op de straten met zweepen te klappen of met ratels of andere werktuigen vreemd geraas te maken, ook zou vervallen? Hij meende, dat wij hier geheel met hetzelfde geval hadden te doen. De H. R. beantwoordde deze vraag niet en mijns inziens moet zij ontkennend beantwoord worden.

We hebben daar wel te doen met feiten, die de rust kunnen verstoren, maar dit toch wel gewoonlijk niet zullen doen; het motief van dit verbod is het voorkomen van gevaar door het schrikken van paarden enz.; niet rustverstoring, maar het veroorzaken van gevaar is hier het onderwerp.

Een zeer recent arrest van den H. R. handelt over de collisie tusschen eene provinciale verordening en art. 427 Str. Wb.¹⁾ De kantonrechter te Oosterhout veroordeelde den 25 April 1889 iemand op grond van art. 23 Provinciale Regl. van N. Brabant, van 4 November 1881, goedgekeurd bij K. B. van 4 Febr. 1882, luidende: De geleiders van paarden of andere dieren en van voertuigen zijn verplicht, bij het naderen van een tramvoertuig of trein op de eerste waarschuwing door een geluidsignaal, den spoorweg te ontruimen en met eene tusschenruimte van ten minste 50 centimeter vrij te laten.

De veroordeelde kwam in cassatie en vroeg vernietiging van het vonnis, op grond dat volgens art. 142 Prov. Wet genoemd art. 23 was vervallen door art. 427 n°. 5 en 6 Str. Wb. De H. R., in strijd met de conclusie van den Ad-

¹⁾ Wb. n°. 5774.

vokaat-Generaal Mr. PATIJN, achtte dit middel gegrond, maar vernietigde het vonnis alleen wat de qualificatie betrof en handhaafde de straf met toepassing van art. 427 n° 5 Str. Wb.

Art. 427 n°. 5 luidt: Met geldhoete van ten hoogste 25 gulden wordt gestraft hij, die op den openbaren weg een rij-, trek- of lastdier laat staan, zonder de noodige voorzorgsmaatregelen tegen het aanrichten van schade te hebben genomen. Dat nu hier gelijkheid van onderwerp bestaat, is mijns inziens moeilijk te betwisten, al namen de kantonrechter en de advokaat-generaal het tegendeel aan.

Hetzelfde feit wordt strafbaar gesteld n.l. het plaatsen van een voorwerp op den openbaren weg met gevaar voor schade aan personen of goederen. Art. 25 Prov. Regl. toch zegt, dat door tramwegen worden verstaan, die welke zijn gelegd op openbare wegen, voor het gewoon verkeer bestemd. Echter zijn er twee verschilpunten tusschen de prov. verordening en art. 427 n°. 5 n.l.: 1° de provinciale verordening voor-

ziet ook in het geval van het plaatsen van een onbespannen voertuig, art. 427 n° 5 niet; 2° de provinciale verordening geeft bijzondere voorschriften tot vermijding van het gevaar, art. 427 n° 5 niet. Het plaatsen of laten staan van een onbespannen voertuig zal nu vallen onder art. 427 n°. 6, terwijl de bijzondere voorschriften natuurlijk het onderwerp niet veranderen. Art. 427 n°. 5 en 6 doen dus het genoemde artikel der prov. verordening vervallen; de H. R. beriep zich alleen op n°. 5, omdat in het onderhavige geval sprake was van een bespannen voertuig.

Mr. PATIJN beriep zich dezen keer op de woorden van den Minister MODDERMAN omtrent het woord „onderwerp”; zooals ik reeds vroeger aantoonde had dit beroep geen grond, daar de Minister dacht aan art. 150 en niet aan art. 151 Gemeentewet, dat in dit arrest toegepast werd. Naar aanleiding van de bedoelde discussie in de Tweede Kamer wensch ik echter het een en ander op te merken.

Dat eene latere wet eene gemeente- of pro-

vinciale verordening, die hetzelfde feit strafbaar stelt, doet vervallen, al bevat de verordening enkele bijzondere voorschriften daarbij in acht te nemen, staat mijns inziens wegens art. 151 Gemeentewet en art. 142 Provinciale Wet vast, maar mag nu na die wet de provincie of gemeente bijzondere voorschriften vaststellen, tot vermindering van het in de wet strafbaar gestelde feit? Mag b.v. in verband met art. 427 n° 1 eene gemeente-verordening bepalen, dat kelderluiken steeds bij het openstaan naar beide kanten moeten openslaan?

Deze vraag deed de Heer VENING MEINESZ. Zou de pas behandelde provinciale verordening gelden, zoo zij na de invoering van het nieuwe Strafwetb. was gemaakt? Dat de toestemmende beantwoording dezer vraag wenschelijk is, ligt voor de hand en is ook een noodzakelijk uitvloeisel van de verhouding tusschen de rijks-wetgeving en die der lagere machten, zooals men zich die bij het samenstellen van het nieuwe Strafwetboek heeft voorgesteld. In de Memorie

van Toelichting toch lezen wij daaromtrent ¹⁾: Aan den provincialen of gemeente-wetgever wordt overgelaten al datgene, wat tot zijn eigenaardigen werkkring behoort of waarbij bijzondere provinciale of gemeentelijke toestanden invloed uitoefenen n.l. 2° ten aanzien van de bijzondere omschrijving der feiten of de hoegrootheid der straf. Met eene toepassing hiervan hebben wij hier te doen en Mr. MODDERMAN beschouwde het ook als de bedoeling van den wetgever: „De Rijkswet,” zeide hij, „de veiligheid van den voorbijganger, van den gebruiker van den weg zooveel mogelijk onafhankelijk willende maken van de grootere of geringere zorgvuldigheid der lagere besturen, eischt als minimum datgene, wat men kan aannemen, dat door het gansche land noodig is, onverminderd de bevoegdheid om aan te vullen, als dat op grond van plaatselijke omstandigheden noodig mocht zijn.”

¹⁾ SMIDT III blz. 168 en 169.

Hij achtte die aanvulling door bijzondere voorschriften, volkomen geoorloofd. Of dit echter bestaanbaar is met art. 150 Gemeentewet acht ik zeer betwistbaar. Volgens dit artikel mogen de verordeningen niet treden in hetgeen van algemeen rijks- of provinciaal belang is; zij mogen dus daaromtrent geen bepalingen inhouden en wat doen zij anders, zoo zij omtrent een feit door de wet strafbaar gesteld, nadere voorschriften geven?

Dat deze conclusie zeer ongewenscht is, geef ik gaarne toe, maar de wet dwingt mijns inziens daartoe. De wetgever had dit kunnen vermijden door in art. 427 de gemeente- en provinciale wetgever uitdrukkelijk de bevoegdheid tot nadere voorschriften toe te kennen; nu hebben mijns inziens de door deze gemaakte bepalingen alleen deze beteekenis, dat zij den rechter eenige aanwijzing verstrekken, wat hij als noodige maatregelen moet beschouwen. De Staatscommissie had omtrent art. 427 n°. 3 opgemerkt: voor zooverre niet plaatselijke veror-

deningen die maatregelen hebben aangewezen of zullen aanwijzen, zal de rechter, gelet op de omstandigheden, vrijelijk beoordeelen of gedaan is, al wat tot afwending van gevaar noodzakelijk moet geacht worden.

Mijns inziens blijft de rechter zelfs tegenover die plaatselijke verordeningen vrij en zijn zij voor hem alleen eene aanwijzing.

In de tot dusverre behandelde gevallen was het steeds een artikel van het nieuwe Strafwetboek, dat aanleiding tot verschil gaf; ik wensch nu een arrest te bespreken, waarbij eene andere wet ter sprake kwam. In het arrest H. R. 3 Febr. 1879, ¹⁾ dat oordeelde over de cassatie, gerequireerd door het Openbaar Ministerie bij het kantongerecht te Tiel tegen een vonnis van den kantonrechter dd. 5 Nov. 1878, behandelde de H. R. de door den kantonrechter opgeworpene, maar niet beantwoorde vraag of de gemeente-verordening van 19 October 1867, verbiedende

¹⁾ Wb. n°. 4344.

in het belang der openbare gezondheid het verzamelen en bewaren van beenen en lompen op plaatsen, die niet vooraf door de gemeentepolitie zijn goedgekeurd, is vervallen door de wet van 2 Juni 1875 Stb. 95.

De Advocaat-Generaal Mr. POLIS had, in overeenstemming met de memorie van den requirant deze vraag ontkennend beantwoord, de H. R. was daarentegen van eene andere meening. Genoemde wet verbiedt in art. 1, in overeenstemming met den considerans: het oprichten van inrichtingen, welke gevaar, schade of hinder kunnen veroorzaken zonder vergunning van het gemeentebestuur, en noemt in art. 2 VII als zoodanig: inrichtingen, bestemd tot het bewaren van beenderen, lompen enz. De requirant meende nu, dat hier niet bestond regeling van hetzelfde feit, maar alleen regeling van hetzelfde onderwerp, waartoe beide wetgevers, ieder van zijn eigen standpunt uitgaande, gekomen waren, terwijl het waken voor de openbare gezondheid is opgedragen aan elk ge-

meentebestuur in het bijzonder, voor zooverre het zijne gemeentenaren betreft; het standpunt van den gemeente-wetgever was n.l. het bevorderen der openbare gezondheid, van den rijks-wetgever het verhinderen van gevaar, schade of hinder. De H. R., de vraag of hetzelfde feit al of niet geregeld was in het midden latende, overwoog, dat gelijkheid van onderwerp reeds voldoende was tot toepassing van art. 151 Gemeentewet. Hier was het dus weêr de vraag: is onderwerp in art. 151 het feit of de soort van feiten? Hoe licht men in deze vraag verwart, toont het Openbaar Ministerie dat van de eerste meening zijnde, zelf het woord onderwerp gebruikt om de soort van feiten aan te duiden. Mijns inziens had men hier ook wel degelijk met hetzelfde feit te doen; want afgezien daarvan, dat gevaar en schade in den considerans der wet evenzeer gevaar en schade voor de gezondheid omvatten, kunnen de motieven der wet geheel gelijke, vast omgrensde feiten niet ongelijk maken.

22 Mei 1888 besliste de H. R.¹⁾ in een geval van collisie van provinciale verordening en gemeente-verordening. Het Openbaar Ministerie bij het kantongerecht te Druten was in cassatie gekomen van een vonnis van den kantonrechter, waarbij iemand van rechtsvervolging was ontslagen, op grond dat eene bepaling der gemeente-verordening, luidende: Het is verboden hondenvoertuigen te doen trekken, vervallen was door een later provinciaal reglement, luidende: Het is verboden op dijken met hondenvagens te rijden.

De Advokaat-Generaal Mr. GREGORY concludeerde tot cassatie, omdat hij evenals de requirant, hier weêr eene verkeerde toepassing van art. 151 Gemeentewet meende te zien. Zij zagen hier weêr verschil van onderwerp, reeds blijkende uit de verschillende opschriften; dat van Hoofdst. IV, § 1 provinciaal reglement was:

¹⁾ Wb. n°. 5562.

politiebepalingen op het verkeer over wegen en voetpaden, van de gemeente-verordeningen tegen het ontstaan en de verspreiding der hondsdotheid; de gemeente-verordening verbiedt dus absoluut het rijden tot voorkoming der hondsdotheid, de provinciale verordeningen alleen het rijden op dijken, ter wille van het verkeer op die wegen. De H. R. echter vereenigde zich met het gevoelen van den kantonrechter, mijns inziens terecht. Het rijden met hondenwagens was het onderwerp der gemeente-verordening, hierin werd door de provinciale verordening gedeeltelijk voorzien en art. 151 is hier dus toepasselijk. Zooals ik reeds bij het vorig arrest opmerkte, kunnen de motieven, hier blijkende uit de opschriften, geheel gelijke feiten niet ongelijk maken. Dat de gemeente-wetgever later de provinciale verordening mocht aanvullen, hieraan scheen Mr. GREGORY te twijfelen, maar daaromtrent behoefde volgens den H. R. geen twijfel te bestaan.

Hetzij mij vergund hier ook een vonnis aan

te halen van een lageren rechter, n. l. van den kantonrechter te Kampen van 30 September 1886. ¹⁾

Het was hier de vraag of eene gemeenteverordening, die het rijden met vélôcîpèdes op den openbaren weg verbiedt, vervalt door eene latere provinciale verordening, die de wijze regelt, waarop met vélôcîpèdes op den openbaren weg moet worden gereden. De kantonrechter antwoordde ontkennend en mijns inziens te recht, daar ook bij eene ruimere opvatting van het woord „onderwerp” de bevoegdheid om te rijden en de wijze van rijden verschillende zaken zijn.

Ik besluit met de bespreking van een arrest, waaruit blijkt hoe, afgezien van de enge of ruime beteekenis van onderwerp, er nog groot verschil van meening kan bestaan omtrent den aard eener verbodsbepaling.

Art. 74 der algemeene politie-verordening voor de gemeente Nieuwer-Amstel van 1883 luidt:

¹⁾ Wb. n°. 5338.

Het is verboden op Zondagen en op algemeen erkende Christelijke feestdagen, bij het venten van kleine eetwaren langs de huizen, die waren door schreeuwen aan te prijzen op eene boete van 3 gld.

De rechter in het 2^e kanton te Amsterdam oordeelde bij vonnis van 19 December 1887, dat deze bepaling vervallen was door art. 431 Str. Wb. Het Openbaar Ministerie vroeg cassatie, als eenig middel aanvoerende: verkeerde toepassing van art. 151 Gemeentewet. In strijd met het gevoelen van Mr. GREGORY achtte de H. R. het middel gegrond en casseerde. ¹⁾

Wat is het onderwerp van genoemd artikel der politie-verordening? Hierop kwam de vraag neer. Mr. GREGORY beweerde het schreeuwen en dus hetzelfde als van art. 431 Str. Wb., de H. R. echter maakte uit: het venten.

Dit laatste is mijns inziens ook meer juist.

¹⁾ Wb. n°. 5532.

Wat wordt verboden? Het door schreeuwen aanprijzen, dus het aanprijzen, d. i. het venten, wanneer dit gepaard gaat met schreeuwen. Ik moet echter toegeven, dat de woorden niet geheel duidelijk zijn; gaan wij echter de bedoeling na, dan komen wij tot dezelfde conclusie. Aangenomen, dat het schreeuwen onderwerp was, zou er dan reden geweest zijn om dit alleen bij het venten te verbieden; hindert dit meer bij 't venten dan anders? Had de raad dit hinderlijk geacht, hij zou het in 't algemeen hebben verboden. Anders is het, als men het venten als het onderwerp beschouwt; dit in het algemeen niet willende verbieden vond hij het voor velen hinderlijk, zoo het gepaard ging met schreeuwen; niet de rustverstoring, maar het kwetsen der medeburgers in hunne godsdienstige overtuiging was het onderwerp.

Ik ben hiermede aan het einde mijner beschouwingen gekomen; ik heb naar vermogen de moeilijkheden, die zich bij mijn onderwerp voordeden, trachten op te lossen; dit bracht mij dik-

wijls in strijd met mannen, die op het gebied der wetenschap, waarop ik slechts de eerste schrede zette, vergrijsd zijn; dat ik mij slechts met schroom en *salva reverentia* tot dien strijd waagde, behoeft geen betoog. Mocht ik na mijn onderzoek tot uiting eener meening over de behandelde vraag gerechtigd zijn, dan zou ik aan het woord „onderwerp” in art. 151 Gemeentewet, voor welks verklaring, zooals ik in den aanvang aantoonde, historische, noch eenige andere wetsuitlegging veel licht geeft, het liefst eene meer ruime beteekenis geven en mij dus bij de jurisprudentie van den H. R. aansluiten en wel op dezen praktischen grond, dat daardoor meer eenheid zal ontstaan in de verschillende wetgeving op gebied van het politierecht; de bepalingen der lagere wetgevers zullen dan steeds een aanvullend karakter hebben tegenover de hoogere en daarmede één geheel vormen. Het nadeel, dat daardoor misschien zeer wenschelijke verbodsbepalingen eenigen tijd verdwijnen, kan zeer verminderd worden door den

spoed, waarmede de lagere besturen tot herziening hunner verordeningen overgaan.

Dat echter, al is men het hierover eens, er nog genoeg moeilijkheden overblijven in het bepalen van het onderwerp eener wet of verordening, is uit het voorgaande voldoende gebleken en hierin kan alleen een logische betoogtrant uitkomst verleen.

STELLINGEN.

I.

Ten onrechte wordt JURE ROMANO de aard der servitudes praediorum aldus voorgesteld, dat het heerschende erfrechts-subject, het dienende rechts-object is.

II.

Ook bij niet samenwoning is de man aansprakelijk voor de huishoudelijke schulden door de vrouw aangegaan.

III.

Ten onrechte besliste de Rechtbank te Groningen in het vonnis d.d. 18 Juli 1872

(Rechtsgeleerd Bijblad 1878 blz. 179): „Opdat de onderhandsche verkoop in het belang zijder minderjarigen moet de koopprijs hooger zijn dan de getaxeerde waarde.

IV.

Art. 519 B. W. vereischt niet dat de woonplaats van hem, voor wien een bewindvoerder wordt verlangd, onbekend zij.

V.

Art. 824 B. W. is overbodig.

VI.

Omtrent de echtheid van eene handteekening mag aan de tegenpartij, aan wie zij wordt toegeschreven, de decisoire eed worden opgedragen.

VII.

Het niet hooren van het O. M. is niet een verzuim in den vorm van rechtspleging, maar bewerkt nietigheid van de uitspraak.

VIII.

Art. 486 W. v. K. ziet niet op een bevrachting bij stukgoederen.

IX.

De uitgever is koopman.

X.

De aangifte tot faillietverklaring kan geschieden door één der vennoten onder firma.

XI.

Art. 11 Strv. is niet alleen overbodig, maar ook schadelijk.

XII.

Bij het cassatie-proces in strafzaken, is het wenschelijk den advokaat van den beklaagde het laatste woord te geven.

XIII.

De woorden „afgifte van eenig goed” in art. 318 W. v. S. omvatten ook onroerend goed.

XIV.

Ten onrechte is in art. 453 W. v. S. het zich in kennelijken staat van dronkenschap bevinden op den openbaren weg, algemeen strafbaar gesteld.

XV

Te recht is in art. 489 al. 3 van het eerste regeerings-ontwerp, waarin de strafbaarheid der bedelarij werd uitgesloten, bij weigering tot onderstand van het bevoegde bestuur, vervallen.

XVI.

Het huwelijk eener minderjarige Koningin heft het regentschap niet op.

XVII.

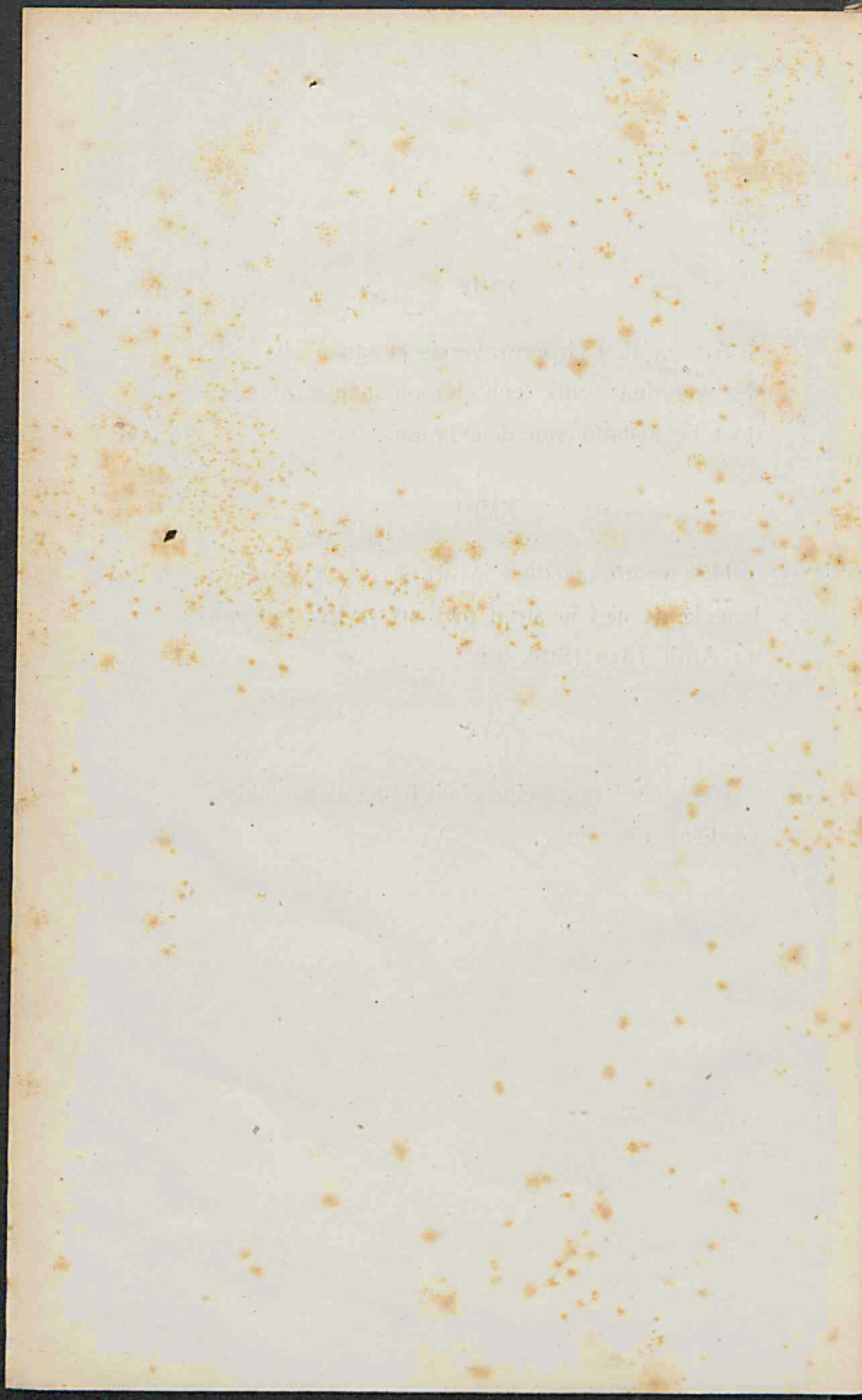
Art. 23 al. 2 Grondw. vereischt aanvulling door de woorden: zulk een Kroon aanvaardende, doet hij afstand van den Troon.

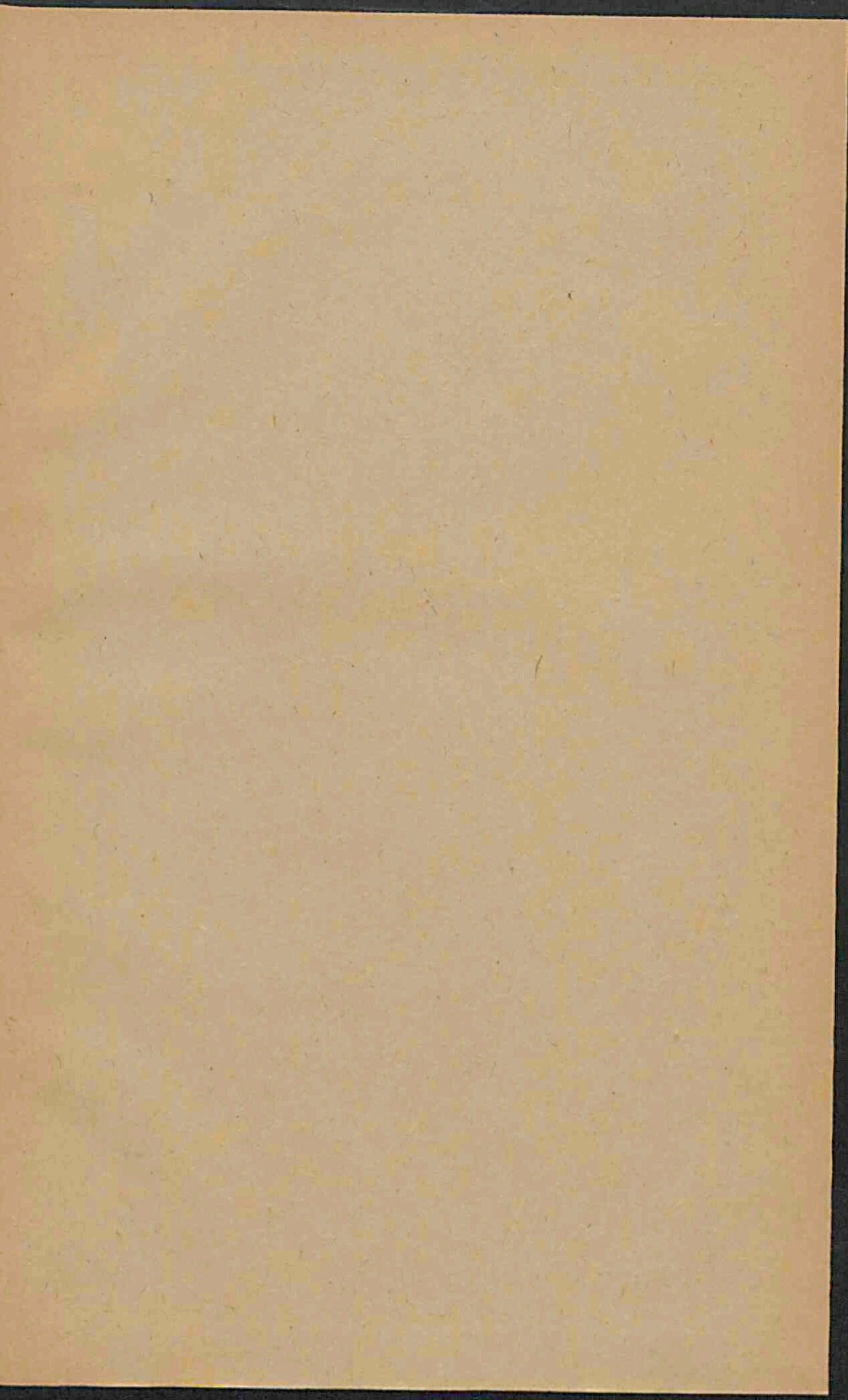
XVIII.

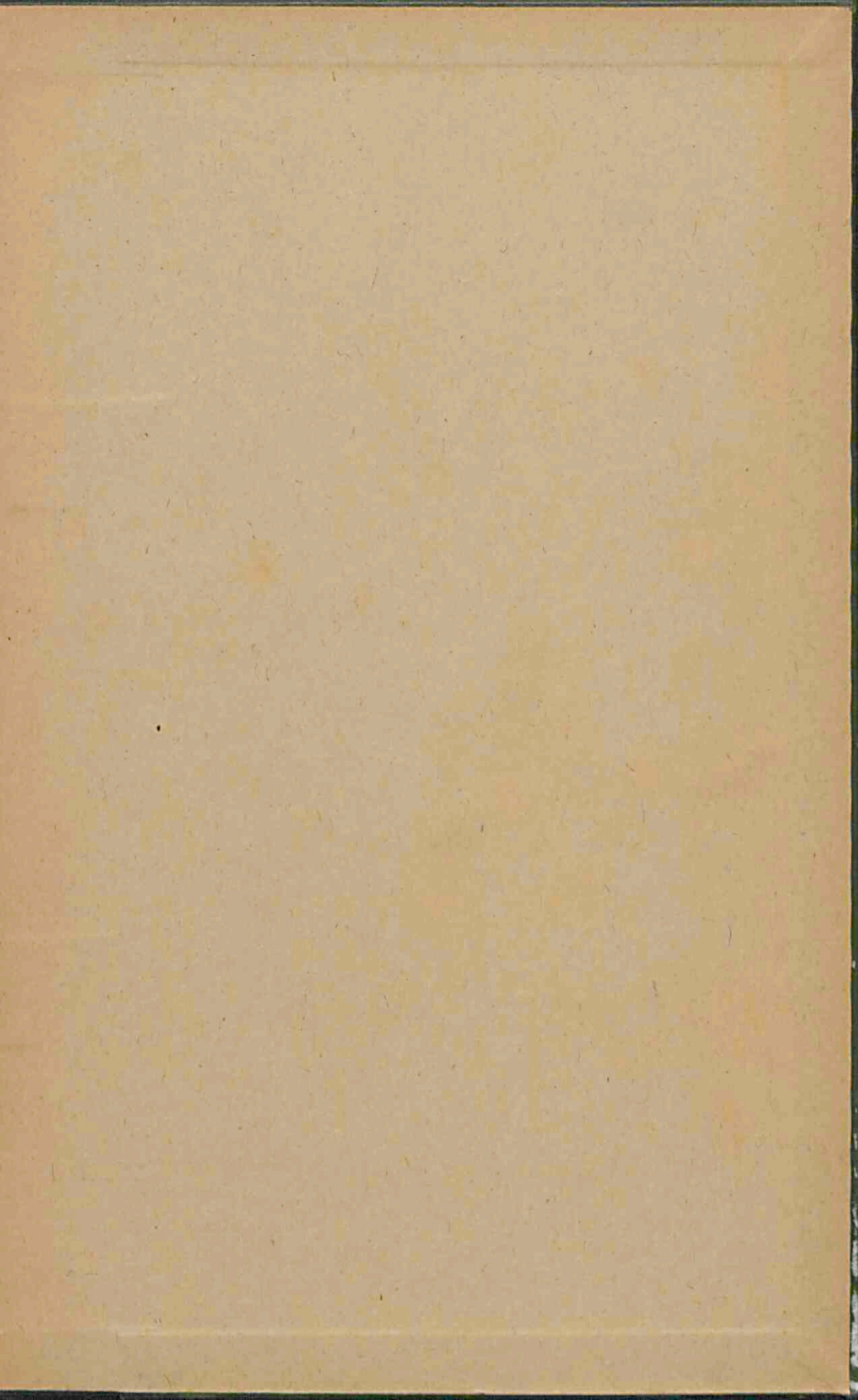
Het woord „wettig” in art. 8, al. 3 Grondw. beteekent, niet in strijd met art. 1 der wet van 22 April 1855 (Stbl. 32).

XIX.

Het stelsel van reciprociteit bij handels-politiek, verdient afkeuring.

A